

Henkilökuvassa

Tero Vanhanen

Betoni-lehden henkilögalleriassa on haastateltavana arkkitehti **Tero Vanhanen** (s. 1975 Mäntsälässä).

Haastattelijana ja toimittajana:
Sirkka Saarinen

Tero Vanhanen kertoo heräävänsä joka aamu viideltä. Ei siis ihme, että hän ehti mainiosti kotoa Mäntsälästä haastatteluun Helsinkiin jo kello 7.30.

Liekö varhaisten aamujen ansiota myös se, että 45-vuotias Tero on ehtinyt jo paljon. Hänellä on esimerkiksi Suomen ennätys arkkitehdiksi valmistumisessa: 3,5 vuotta. Ja oli sen ohella vielä viikonloput töissä.

Arkkitehdin ammatti oli haaveena alakoulusta lähtien. ”Sen takia otin lukiossakin laajan matematiikan, fysiikan ja muut, vaikka olin niissä sikahuono. Ylioppilaskirjoituksissa sitten reputinkin matikan. Menin kesällä armeijaan ja siellä pänntäsin matikkaa. Syksyllä pääsin onneksi läpi. Haave toteutui, kun parin yrityksen jälkeen pääsin Tampereen teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosastolle.”

Maailmanparannusinto kolahti

Teron arkkitehtiunelma ei tarkoittanut talojen fasadien hiomista esteettisen sietämätön keveys -malliin: ”Hetimitojen alkuvaiheessa minuun kolahti maailmanparannusinto, yhteishyvällisyys ja yleishyödyllisyysvaihe. Näin kuinka arkkitehti voi parhaimmillaan vaikuttaa siihen, kuinka ihmiset voivat olla asunnoissaan ja toimitiloissaan ainakin hipusen verran onnellisempia ja tyytyväisempiä.”

”Hurahdin ympäristöpsykologiaan, tutkimaan ihmisten ja ympäristön vuorovaikutusta.”

Opiskeluaikaisena esimerkkinä Tero kertoo harjoitustyöstä, jossa kurssilaisten piti suunnitella

Mediateekki Tampereen kauniiseen rantamiljööseen. 15 opiskelijaa teki siitä kuution, jonne sullottiin kaikki toiminnot. Tero pilkkoi tilaohjelman seitsemään erilaiseen osaan, jolloin tilojen väliin syntyi tilaa. Niiden ansiosta rantamiljöö aktivoitui.

”Jo opiskeluaikana eräs arkkitehtiopiskelijakollega tokaisi arviointitilaisuudessa, että ”aina sä Tero jauhat tota samaa paskaa. No, olen jatkanut.”

”Proffat arvostivat ympäristöpsykologista lähestymistapaa. 3,5 vuoden valmistusaika ei siis tarkoittanut riman alta menemistä, vaan kiitettäviä arvosanoja”, Tero tarkentaa.

Tavoitteena asukkaiden onnellistuttaminen

Ensimmäinen työpaikka valmiina arkkitehtina oli kuin Terolle luotu, vaikka se toimittajaa hämmästyttääkin, sillä Terosta tuli viranomaisen, Lahden kaupungin kaavoitusarkkitehti. ”Tukka oli silloin vielä erilainen”, nyt rastatukkainen Tero vinkkaa.

”Pääsin johtamaan, kaavoittamaan, luomaan ja markkinoimaan 10 000 asukkaan ja 800 hehtaarin suuruista Kariston puukaupunkimiljöötä. Siellä sai toteuttaa ympäristöpsykologiasta omaksumaa monimuotoisuuden ykseys-filosofiaa. Koska alueen käyttäjät ovat erilaisia, ainut mahdollisuus saada erilaiset ihmiset onnellistumaan, on luoda erilaisia miljöitä, erilaisia paikkoja. Samaan tapaan kuin kodissakin on kivaa, kun sieltä löytyy jokaiselle erilaisia nurkkauksia. Karistossa monimuotoisuus näkyy monen näköisten talojen

lisäksi esimerkiksi erilaisina puistoina ja aukioina, onki- ja mäenlaskupaikkoina”, Tero kertoo.

Virkamiestyössä oli hänen mukaansa hienointa se, että siinä oli todellinen vaikutusmahdollisuus. Hän tosin huomauttaa, että se vaikutusmahdollisuus on usein suoraan verrannollinen kaupungin kokoon.

”Pienessä kunnassa on usein mahdollista mikä vain. Suurissa kaupungeissa määräävät arkkitehdit korkeakoulussa omaksuttuine tiukkoine estetiikkoineen. Ei sallita moninaisuutta, esimerkiksi Risto Räppääjän maisemaa, Kartanonkoskea ällöksytään”, Tero-arkkitehti SAFA tuhahtaa.

Moninaisuutta ja yhteistyötä etsimässä

Lahden jälkeen Terosta tuli konsultti Suunnittelukeskukseen: ”Halusin vaikuttaa vielä laajemmin, olla mukana tekemässä hyviä miljöitä joka puolelle Suomea. Tosin eihän se ihan niin ollut”, Tero toteaa.

Viranomaisen kädet on sidottu niin, että hän on ’vain’ kaavoittaja eikä voi suunnitella rakennuksia. Konsulttina vahva ohjaus tulee puolestaan tilaajalta. Tilaaja voi lähestyä hanketta excelin kautta tai tilata vain jonkin osaoptimoidun kokonaisuuden.

Teron seuraava steppi olikin hakeutua tilaajaksi: ”VVO oli tuolloin suurin ja kaunein alueiden kehittäjä, oli Suurpeltoa, Kilterinmäkeä ja muuta, gryndiä, vuokraa ja asoa. Ajattelin, että olemalla siellä missä on resursseja yllin kyllin, voi yhteistyössä konsulttien, viranomaisten ja

1 Arkkitehti Tero Vanhanen on kahdenkymmenen vuoden aikana ehtinyt olla kehittämässä kiinteistö- ja rakennusalaan monessa eri roolissa. ”Välillä se on ollut aika tuskaisaakin. Nyt 45-vuotiaana tuntuu siltä, että olen päässyt balanssiin, tekemään työtä sellaisena kuin olen.”

”Rakastan esiintymistä, showta ja tarinankerontaa”, kertoo Tero Vanhanen, joka varsinaisen leipätyönsä ohessa tekee puhekeikkoja erilaisille ja erikokoisille kuulijakunnille niin asumisesta, liikenteestä, kaupungistumisesta, työympäristöistä, tuottavuudesta kuin differoinnista sekä kilpailueduista.

Artikkelin kuvat: Tero Vanhasen albumi

suunnittelijoiden kanssa kehittää ja rakentaa design yhdistettynä edulliseen hintaan alueita ja rakennuksia.”, Tero kertoo ja myöntää, ettei sekään ihan näin ruusuista ollut, kehitysjohtajan työ on luonteeltaan epäkiitollista kyseenalaistamista.

”Sielläkin hoksasin neiti excelin vallan. Kun vielä 2008–2009 lama iski, niin rs-tuotannot ja aluekehittämiset lopetettiin, minä monen muun tavoin jouduin pellole.”

Hei Tero! Ei takki auki omine visioinesi

Seuraavaksi oli vuorossa kehitys- ja myyntijohtajuus Neapo Oy:n radikaalin innovaation, teräskennorakentamisen kaupallistamisessa moduulirakentamiseen.

Bisness-orientoituneessa start up -henkinessä yrityksessä Tero kaipasi enemmän super-tärkeää ihmisten välistä vuorovaikutusta: ”Kumpuaahan innovaatioiden menestyminen juuri ihmisten yhteisistä aikaansaannoksista, yhdessä heittäytymisestä.”

Nyt hän myöntää olleensa liiankin yksin edellä menevä: ”Jos olen ollut 5–10 vuotta edellä aikaa, en ole aina osannut sovittaa näkemyksiä siihen, miten muu tiimi ja ihmiset ottavat niistä kopin. Siitä virheestä olen oppinut ja päässyt eroon vasta muutama vuosi sitten. – Olisikin ollut kiva, jos joku jo lukiossa olisi opettanut, että Hei Tero, työssä tarvitaan ihmisten välistä vuorovaikutusta eikä suinkaan sitä, että sinulla on visio ja painat takki auki eteenpäin”, Tero vinkkaa vuorovaikutustaitojen tärkeydestä.

Ilmiörakentajaksi

Teron työura jatkui neljä vuotta kehitysjohtajana Hartelassa, sitten hetki tutun johtajan vokottelemana kehitysjohtajana Temotekissa ja vuodesta 2016 lähtien ilmiörakentajana Firassa.

”Esimieheni, toimitusjohtaja Heikki Hartelan ajatuksiin rakastuin heti ensimmäisessä palaverissa. Minulle on ollut haastavaa löytää ihmisiä, joiden kanssa visioiden jalostaminen uudelle tasolle olisi nopeaa. Heikki oli henkilö, joka sai ajatuksistani heti kopin. Yhteistyö lähti rullaamaan loistavasti. Tilanne muuttui muutamien vuoden jälkeen kun Heikki astui sivuun konsernin t:n hommista.”

”Firasta olin ollut kiinnostunut pidempään sen asiakaslähtöisyyden ja innovatiivisuuden johdosta ja kiinnostuin lisää, kun kuulin heidän ryhmärakentamishankkeistaan.

Hankemuotona se on sydäntäni lähellä. Se on minulle ydinjuttua, jossa rakennetaan asuntoja ihmisten toiveet edellä, heitä kuunnellen. Se on ympäristöpsykologijuuriselle tyyppille kliimaksi”, Tero hehkuttaa hankemuotoa, jossa kuluttaja voi valita itse ne asiat, joita hän arvostaa ja joista hän haluaa maksaa.

Fira-pestiä hierottaessa Jussi Aho puhutteli Teroa ilmiömiehenä, joka lienee kummunnut paitsi Teron visioista myös rakennusallalla ei-niin-tavallisesta rastatukkahabituksesta. Lopulliseksi titteliksikin valikoitui varsin osuva ilmiörakentaja ilman johtajakuorutusta.

”Sillä tiellä olen, Firasta tuli minulle koti. Olen ollut onnekas, kun olen päässyt tekemään

2 "Esimerkiksi joogaa ja puhekeikkoja", Tero Vanhanen kertoo varsin erilaisista harrastuksistaan.

töitä maailmaa eteenpäin vievien tyyppien kanssa, joita kiinteistö- ja rakennusalalla on kohtuullisen harvassa", hän iloitsee.

Esteettisyyden sietämätön keveys

Teron työuraa kerratessa hän toistaa useamman kerran esteettisyyden sietämätön keveys-sloganin.

"Kritisoimisen aloitin jo opiskeluaikana. Toisaalta ymmärrän hyvin, miksi arkkitehdit ajattelevat niin kuin ajattelevat. He haluavat oikeasti hyvää. Mutta useimmiten he eivät ole avartaneet omaa katsantokantaansa työskentelemällä erilaisissa työyhteisöissä. Sitä kautta näkyisi moninaisuuden hallinnan tärkeys: kuluttajien toiveet ovat jo keskenään kovin erilaisia ja erityisesti ne ovat kovin erilaisia kuin arkkitehtien toiveet.

Suomen arkkitehtipiirit toimivat Teron mukaan varsin kapeassa segmentissä verrattuna vaikkapa Ruotsiin, jossa sallitaan monenlaista arkkitehtuuria klassisesta modernismiin.

"Maailmalla monen ison toimiston sisälläkin tehdään monipuolisempaa arkkitehtuuria kuin Suomessa muutamassa palkitussa arkkitehtitoimistossa yhteensä. Niiden jälki on niin samankaltaista, ammattitaito tarkoittaa hyvin rajattua estetiikan valikoimaa, kaikki muu on kitsiä", Tero harmittelee.

Uskonnonvapauslainsäädäntöä mukaellen hän haluaisikin lanseerata uuden Arkkitehtuurin ilmaisunvapaus -termin, jolle soisi laajan käytön.

Sallivuutta kehiin – kuluttajälähtöistä suunnittelua

"Salliva ja mahdollistava ovat sanoja, joita rakastan. Kun puhun vaikkapa kaavoittamisen sallivuudesta, tarkoitan sitä, että edelleen arkkitehti on se, joka suunnittelee laadukkaita ratkaisuja. Ydinasia on kuitenkin, ettei arkkitehti suunnittele niitä yhdestä muotista", Tero korostaa.

"Kuka h**vetti on päättänyt, että tämän ajan arkkitehtuurin pitää kuvastaa tätä aikaa", Tero kysyy ja vastaa, ettei ainakaan kuluttaja.

”Rakennus tai alue voi olla arkkitehdin mielestä harmoninen, kun se monen kuluttajan mielestä onkin monotoninen”, Tero sanoo ja korostaa, että arvostele arkkitehtuurin laadun kapeakatseisuutta, ei arkkitehteja.

”Erilaisuus sallittakoon. Unelmien koti maalla voi ja saa Suomessa olla yhtä hyvin mummonmökki kuin Kreikan lomamatkalta inspiraation saanut valkotiilinen talo holvikaarineen. Arkkitehdille unelmien koti voi olla musta laatikko. Ei kaikkia kannattaisi samaan muottiin pakottaa.”

Kenelle arkkitehdin pitää suunnitella-kysymykseen Tero vastaa varmasti: ”Kuluttajalle, ei suinkaan toiselle arkkitehdille. Se, ettei katutasossa tiedä onko Jätkäsaarella, Kalasatamassa vai Kruunuvuorenrannassa, ei ole tulosta kuluttajalähtöisestä suunnittelusta. Se on arkkitehtilähtöistä suunnittelua.”

Sijoittajat ja asukkaat ovat ihmisiä, toiveineen ja tarpeineen

Väliotsikko on suora lainaus Teron tuoreesta blogikirjoituksesta, jossa hän haastaa vallitsevaa keskustelua asuntojen laadusta ja jatkaa sen pohtimista kenen ehdoilla asuntoja suunnitellaan.

”Sijoittajia pidetään ahneina ja kasvotomina toimijoina, jotka pakottavat ihmiset asumaan hämärissä pienissä kopeissa. Itse arvostan sijoittajia yhtä lailla kuin asuntojen korkeaa laatua vaalivia arkkitehtejäkin. Mutta heitäkin enemmän arvostan asunnon ostajien oikeudenmukaisuutta. Se ei mielestäni toteudu, sillä nykyisessä tuotannossa talon arkkitehtuurin ja asuntojen koot, muodot sekä plaanit päättää ihan joku muu kuin asunnon ostava henkilö, saatikka vuokralainen. Siitä päättävät arkkitehtikaavoittaja, monivaiheisen rakennuslupaprosessin kaupunkikuvan hyväksyvät arkkitehdit ja näiden pakotteiden puitteissa katetaan maksimoiva rakennuttaja. Mutta ei yksittäisen asunnon ostaja tai käyttäjä”, Tero kirjoittaa.

Ratkaisuksi laatu- ja moninaisuuden dilemman Tero tarjoaa monipuolisempien

kaupunkimiljöiden mahdollistamisen. Vuosia kestävä, putkimainen kaavoitus- ja rakennusprosessi alkaa osallistavasta kaavaluonnostelusta rakennuttamiseen ja markkinointiin ja päättyy lopulta valmiiden asuntojen käyttöönottoon. Malli johtaa kuitenkin siihen, että asunnon käyttäjälle jää vain maksajan rooli ilman vaihtumismahdollisuuksia. Kuitenkin on vain putki-prosessin osallisten tahdosta kiinni, halutaanko loppukäyttäjää nostaa jalustalle. Kaikki työkalut ja prosessit tähän ovat Teron mukaan olemassa, mitään lakeja ei tarvitse tämän takia uudistaa.

Hän kirjoittaa blogissaan, että salliva juridinen asemakaava toimii varsin hyvänä vuorovaikutteisen suunnittelun mahdollistajana. Esimerkiksi ”perheasunnot vai yksiöt” -väiteltylta putoaisi pohja pois, jos rakennuslupaprosessissa veloitettaisiin hankkeeseen ryhtyvää markkinoimaan ensin kuukauden päivät hyvin laajaa asuntojen kokovalikoimaa suoraan yksittäisen asunnon ostajille. Samassa yhteydessä olisi asukaslähtöistä kysyä esimerkiksi yhteistilojen, pihan, pysäköinnin ja parvekkeiden järjestelyistä ylhäältä tulevien tarkkojen määräysten sijaan. Salliva kaava yhdistettynä loppuasukkaita osallistavaan prosessiin mahdollistaa asukaslähtöisen asuntopolitiikan ja laadukkaan arkkitehtuurin luonnin yhdessä.

Kannattaa kysyä

Yksi Teron ohjenuorista on kysyminen. ”Itseleni kyseleminen oli avainasia jo opiskellessa. Lapset osaavat kysyä. Harmi kyllä, koulussa kyselykulttuuri ja kyseenalaistaminen tapetaan. Ja jos työelämässä kyseenalaistaa johtajien ajatusmaailmaa, saa todennäköisemmin potkut, kuin että yhdessä rikastutettaisiin ja edistettäisiin asiaa uudelle tasolle.”

Johtamiskulttuuriltaan Suomi onkin Teron mukaan aikalailla excel- ja linjaorientoitunut. Ihmisiltä ikään kuin katkotaan siivet. Perustellaan, että kaikki on silloin hyvin hallinnassa. Eriytyypisiä ihmisiähän pitäisi johtaa eri tavoin. Artdirector todennäköisesti tarvitsee erilaista johtamista kuin vaikkapa kirjanpidon ammattilainen.

”Miehet, joita on paljon rakennus- ja kiinteistöalan johdossa, menevät useimmiten armeijaan, jossa on vain yhdenlainen johtamismalli. Jotkut hurahtavat siihen. Turvat tukkoon, älä kyseenalaista. Jos kysyt jotain tyhmää, saat juosta. Suomessa on omanlainen kasvojen menettämisen kulttuuri, ollaan ujoja, vaivaantuneita, ei avata suuta seminaarissa tai työyhteisössä. Pelko pois, ollaan omia itsejämme”, Tero kannustaa.

Tero lavalla

Omaksi itseksi kannustamista Tero edistää valovoimaisena puhujana. Esityksissään hän tuulettaa niin kaavoitus-, ympäristö-, asumis-, työympäristö- kuin vaikka liikenneasioitakin.

”Rakastan esiintymistä. Koska en osaa laulaa enkä soittaa, teen puhekeikkoja, esitelmätaidetta. Olisinkin innolla mukana, jos joku keksisi järjestää Voice of Finland -tyylisten Presentation of Finland -kilpailun.”

”Puhekeikat ovat sivutyötä, rakas harrastus, jonka kautta suodatan asioita kuin laulaja lauluillaan. Diggaan nykertää retoriikkaa ja sen pohtimista, miten inspiroin ja millaisia viestejä kullekin yleisölle välitän. Yleisön nauru ja palaute palkitsevat. Kun edustaa vain itseään, pääsee tykkäämään vapaasti ja loistamaan estoitta. Kaiken lisäksi samalla tuulettuvat myös omat ajatukset.”

Kotimiljöössä vanhaa ja uutta

Teron toivoma moninaisuus toteutuu omassa kodissa Mäntsälässä. Kuusihenkinen perheen elinpiirissä on uusi talo ja vanha talo, joka palvelee kalevalaista jäsenkorjausta tekevän vaimon hoivatilana. Siellä on vanha sauna ja uusi sauna. Pihapiirissä iso terassi kaasugrilleineen avautuu kohti peltomaisemia ja auringonlaskua, vanhan saunan luona on puolestaan kallio ja nuotiopaikka.

Teron suunnittelemassa talossa tilat vaihtuvat tunnelmasta ja valaistuksesta toiseen. ”Kotimme vastaa asukkaitensa asumishaluihin ja -toiveisiin, jotka hajautuvat päivän kierrossa.”